SAUGAUS BENDRAVIMO IR BENDRADARBIAVIMO INTERNETE REKOMENDACIJOS MOKINIAMS IR TĖVAMS

Nomeda Vykertienė

VAIKAS NARŠO INTERNETĄ

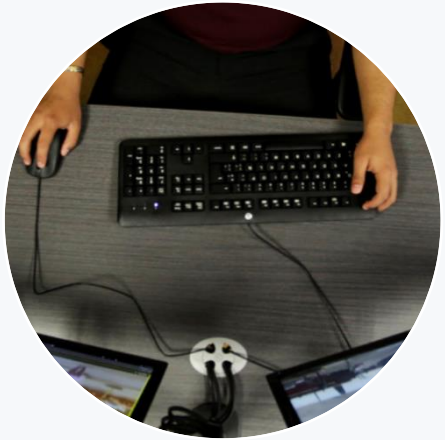

Vaikai yra jautrioji auditorija internete: dėl nepatyrimo, impulsyvumo, noro sužinoti ką nors naujo, tad gali patekti į nemalonias, grėsmingas, ar galbūt žalingas ir labai pavojingas situacijas jų fizinei ar psichologinei būsenai.

Vienintelio teisingo patarimo, kaip užtikrinti vaikų saugumą internete, kuris tiktų visiems atvejams – nėra, kiekvienoje situacijoje svarbu atsižvelgti į vaiko amžių, interesus, patirtį, kompiuterinį išprusimą.

VAIKAS NARŠO INTERNETĄ

Lietuvoje auga nauja vaikų karta, kurių absoliuti dauguma kasdien lankosi internete ir ten vidutiniškai praleidžia tris valandas, ir daugiau.

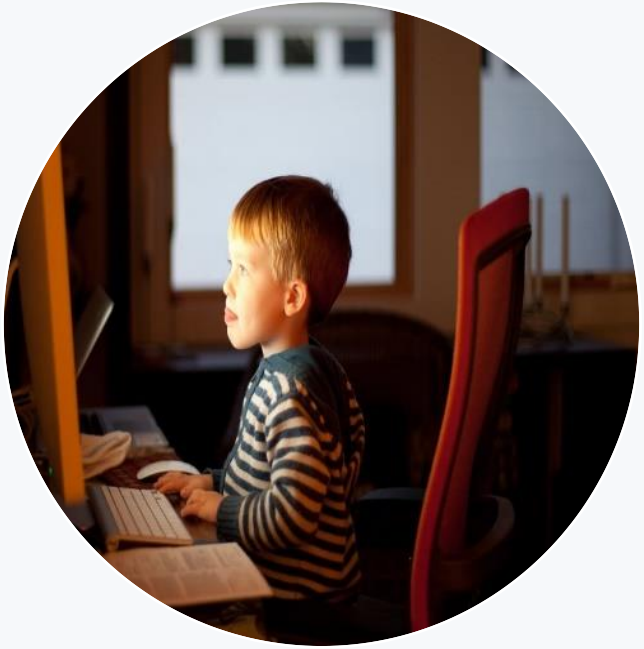

TYRIMŲ IŠVADOS (1)

Dauguma tėvų mano, kad internetas gali daryti neigiamą poveikį jų vaikams, tačiau 88 proc. nepilnamečių naudojasi internetu be suaugusiųjų priežiūros.

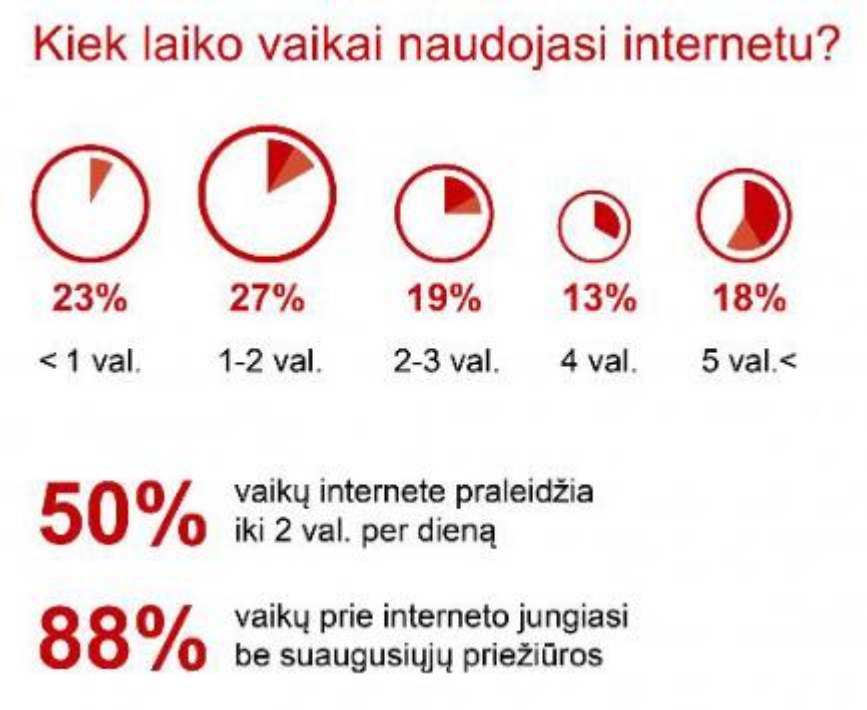

TYRIMŲ IŠVADOS (2)

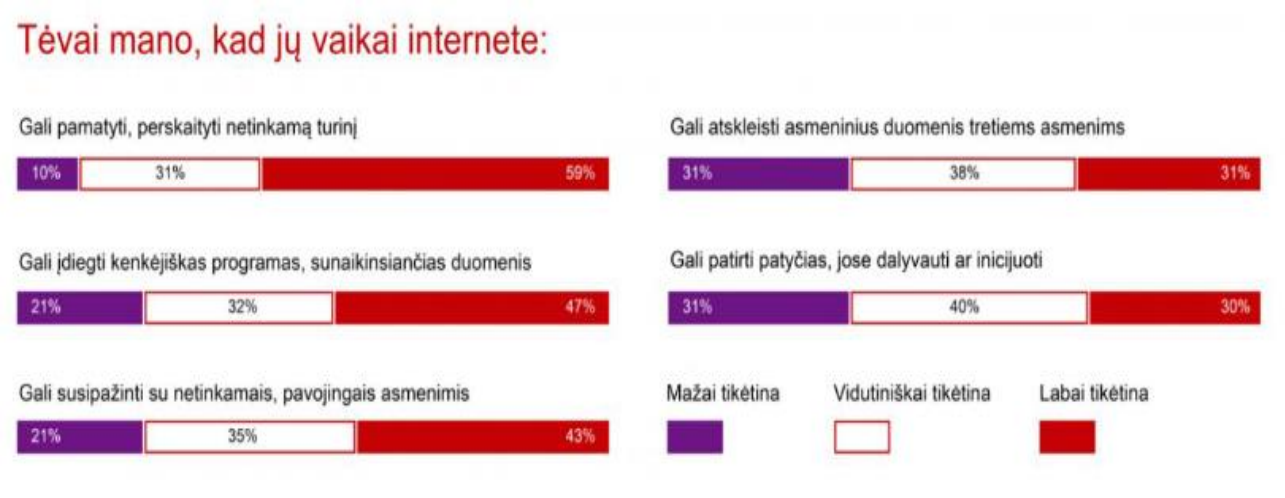

Tėvų nuomone, labai tikėtina, kad vaikai gali pamatyti ir perskaityti netinkamą turinį, susipažinti su netinkamais asmenimis ir įdiegti kenkėjiškų programų.

GALIMOS GRĖSMĖS INTERNETE (1)

2016 metais „Microsoft“ atliko tyrimą apie naršymą internete, kuriame dalyvavo suaugusieji (18–74 m.) ir jaunimas (13–17m.) iš 14 šalių:

- 65% respondentų teigė, kad jie buvo bent vieno pavojaus internete aukomis:
  nepageidaujamų kontaktų – 43%;
  negatyvaus elgesio – 22%;
  Priekabiavimo internete – 17%.

- 58% 13–17 metų asmenų teigė, kad susidūrė su interneto nusikaltėliais „akis į akį“.

GALIMOS GRĖSMĖS INTERNETE (2):

Pavojingų ir vaikams žalingų situacijų internete išvengti galima didinant vaikų sąmoningumą, skatinant kritinį mąstymą, primenant ne tik teises, bet ir pareigas, kaip tinkamai elgtis internete.

- elektroninės patyčios (įžeidinėjimai ir šmeižtas internete; vaiką menkinantys ar kompromituojantys vaizdo įrašai; persekiojimas ir pan.);
- seksualinis priekabiavimas ar vaikų seksualinis viliojimas;
- žalinga informacija (viešos patyčios internete; informacija, kuria tyčiojamasi, niekinama, skatinama neapykanta ar kurstoma diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausantį asmenį dėl lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų ir kt.);
- asmens duomenų atskleidimas (vaiko asmens duomenys ir asmeninė informacija: vardas pavardė; gimimo data, namų adresas, el. pašto adresas, telefono numeris, nuotraukos ir kt.);
- technologinės grėsmės (kompiuterio virusai, nepageidaujami el. laiškai / brukalas (angl. spam); duomenų vagystės (angl. phishing); šnipinėjimo programos ir kt.).

Saugus naudojimasis internetu: patarimai tėvams

Svarbiausi techniniai / praktiniai patarimai tėvams

- Naudokite interneto turinio filtravimo programas, kurios įdiegiamos vaikų naudojamuose išmaniuosiuose įrenginiuose ir kompiuteriuose, kuriuose vaikai gali naršyti savarankiškai. Naudodamiesi turinio filtravimo programomis, galėsite stebėti, ką vaikai veikia internete, apriboti jų galimybes parsisiųsti netinkamas programėles ir žaidimus, apriboti lankymąsi žalingo turinio interneto svetainėse, galėsite kontroliuoti vaikų buvimo laiką internete ir pan.
- Įjunkite saugios paieškos funkciją interneto paieškos sistemose, pavyzdžiui: „Google Chrome“, „Bing“, „Yahoo“, socialiniame tinkle „YouTube“ ir kt. Šios funkcijos padės filtruoti žalingą interneto turinį.
- Nustatykite draugišką naršyklės pradžios svetainę.
- Prieš įdiegdami žaidimus ar programėles atidžiai patikrinkite, kokį žymėjimą jiems suteikia Europos žaidimų informacijos vertinimo sistema (PEGI) ir įsitikinkite, ar ketinamas įdiegti žaidimas ar programėlė yra tinkami vaiko amžiui.

Patarimai, kurie pagelbės kuriant vaikams saugesnę aplinką internete

Pradėdami mokyti savo vaikus saugaus elgesio internete, visų pirma rodykite gerą pavyzdį.

SLAPTAŽODIS

Pasirūpinkite, kad jūsų pačių turimos paskyros, slaptažodžiai būtų saugūs ir sunkiai įveikiami.

SAUGIAI NAUDOTI

išmaniuosius įrenginius, nuo mažens mokytis žaidimus praktikuojančiose interneto svetainėse.

KRITINIS MĄSTYMAS

Ugdyti vaikų kritinį mąstymą, įspėti apie pavojus internete.

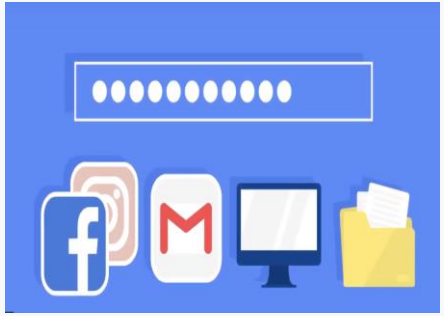

PRIVATUMAS INTERNETE

Neviešinti asmeninių nuotraukų, nesidalinti asmenine informacija.

SVARBU LAIKYTIS

socialinių tinklų ir saugaus interneto taisyklių.

KŪRYBINIS PROCESAS

Rinkti informaciją apie saugų elgesį internete, rengti viktorinas, prezentacijas, nekritikuoti ir daugiau bendrauti.

REKOMENDACIJOS VAIKAMS IR TĖVAMS

Internete vaikai randa daugybę naudingos informacijos, patrauklių bendravimo ir mokymosi priemonių, įvairių pramogų. Tačiau, šalia visų gerų dalykų, virtualioje erdvėje slypi ir grėsmių, tad suaugusiųjų pagalba vaikams, šiuo laikotarpiu, ypač reikalinga.

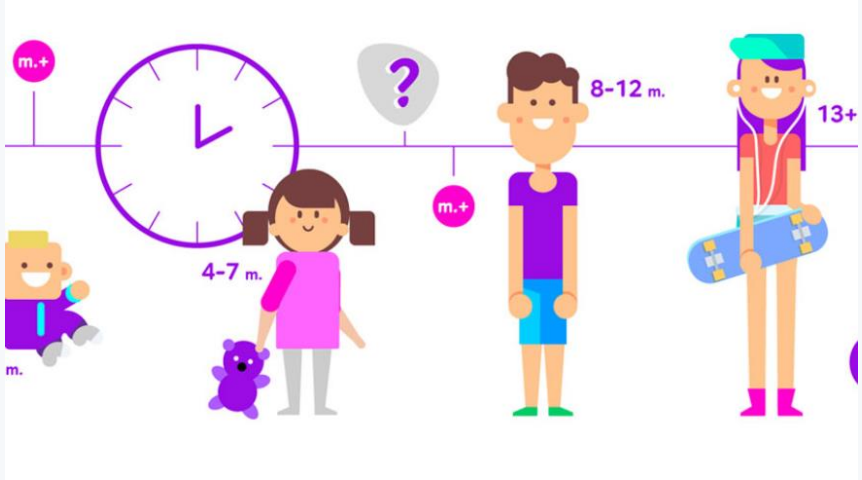

REKOMENDACIJOS VAIKAMS IKI 10 METŲ:

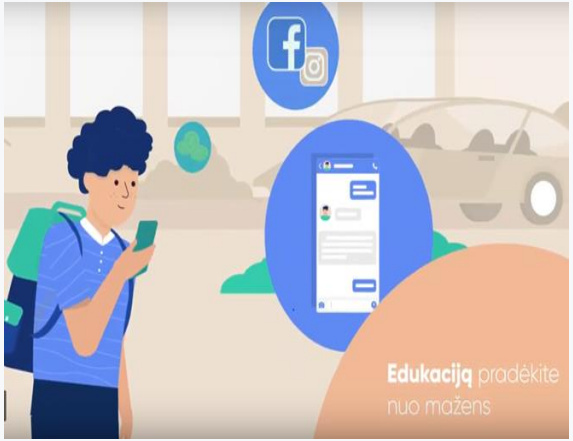

01

- pasinaudoti kompiuteriu, kaip priemone, glaudiems vaikų ir tėvų santykiams formuoti. Kalbėtis apie kompiuterius, atsakyti į vaikų klausimus, skatinti jų norą pažinti;
- visada būti kartu su vaikais, kai jie naudojasi internetu;
- nustatyti aiškias naudojimosi internetu taisykles;
- reikalauti, kad vaikai internete neskelbtų savo tikrojo vardo, adreso, telefono numerio, kitų privačių duomenų, kitaip neatskleistų savo tapatybės;
- padėti vaikams sukurti prisijungimus svetainėse, neatskleidžiant jų tapatybės;
- kiekvienam šeimos nariui sukurti atskirą kompiuterio vartotoją su atitinkamai filtruojamu interneto turiniu. Naršyklėje blokuoti iškylančius langus ir reklamas;
- kiekvienas šeimos nariui dera rodyti tinkamą naudojimosi internetu pavyzdį.

REKOMENDACIJOS VAIKAMS NUO 11 IKI 14 METŲ

Taisyklės, kaip ir jaunesniems vaikams. Papildomai, šiai vaikų amžiaus grupei patariama:

02

- nustatyti vidutinius interneto turinio ribojimus, atitinkančius vaiko amžių;
- laikyti kompiuterius matomoje vietoje, kad būtų galima stebėti, ką vaikai veikia internete;
- skatinti vaikus pasakoti suaugusiems apie viską, ką jie internete randa gąsdinamo ar nemalonaus. Tėvai ir auklėtojai neturėtų dėl to vaikų bausti, tačiau dera stengtis užsitarnauti jų atvirumą ir pasitikėjimą.

REKOMENDACIJOS VAIKAMS NUO 15 IKI 18 METŲ:

03

- naudotis kompiuteriu, kaip priemone, glaudiems vaikų ir tėvų santykiams formuoti. Kalbėkitės apie vaikų bendravimą internete, jų draugus, taip pat, kaip ir realiame gyvenime;
- skatinti vaikus tartis su suaugusiaisiais ir aptarti kiekvieną nemalonią ar gąsdinamą situaciją internete;
- nustatyti aiškias naudojimosi internetu taisykles, nurodyti naudojimosi trukmę, tinkamų ir netinkamų svetainių požymius, leistiną ir neleistiną skelbti internete informaciją, bendravimo tiesiogiai ir socialiniuose tinkluose taisykles;
- laikyti kompiuterius matomoje vietoje; neleisti jų laikyti paauglių miegamuosiuose;
- papildomai naudoti interneto turinio filtravimo priemones;
- naršyklėje blokuoti reklamas bei iškylančiuosius langus, kuriuose gali būti pateikiamas netinkamas turinys;
- žinoti paauglių lankomas svetaines ir su kuo jie bendrauja. Patarti bendrauti tik moderuojamuose viešuose pokalbių kanaluose;
- primygtinai reikalauti, kad paaugliai nesusitiktų su interneto draugais;
- paaiškinti autorių teises ir programų, muzikos, vaizdo įrašų, parsisiuntimo bei naudojimo legalumą;

REKOMENDACIJOS VAIKAMS NUO 15 IKI 18 METŲ:

04

- padėti saugotis nepageidaujamų laiškų: neskelbti savo adresų internete, neatsakyti į nepažįstamųjų laiškus, naudoti pašto filtrus;
- žinoti paauglių dažnai lankomas svetaines. Patarti vaikams nesilankyti netinkamo turinio svetainėse, neskelbti privačių duomenų, asmeninių ir draugų nuotraukų;
- mokyti bendrauti etiškai ir atsakingai, nenaudoti interneto smurtui ir patyčioms;
- neleisti be suaugusiųjų priežiūros prekiauti internete;
- paaiškinti apie lošimus internete, priminti, kad nepilnamečiams lošti neleidžiama.

PATARIMAI TĖVAMS, KAIP NUSTATYTI RIBAS INTERNETE SAVO VAIKUI

Naudojimasis programos „Family Link“ paslaugomis

NAUDOJIMO LAIKAS
Stebėkite naudojimosi įrenginiu laiką.

KIEK VALANDŲ PER DIENĄ
Apribokite dienos prieigą.

PROGRAMOS VALDYMAS
Vaiko įrenginio užrakinimas nuotoliniu būdu.

TURINYS INTERNETE
Koreguokite vaikų galimybę pasiekti turinį internete.

PROGRAMĖLĖS
Raskite tinkamų programų, atsižvelkite į šeimos poreikius.

NUSTATYMAI
Paskyros nustatymų naudojimas siekiant pasirinkti tai, kas geriausiai tinka jūsų vaikui.

REKOMENDACIJOS MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIAMS (1):

mokiniams, mokytojams, klasės vadovams, darbuotojams, tėvams, dirbantiems internete, individualiai ar kartu su kitais mokyklos nariais.

- Naudoti patikimą slaptažodį, sukurti asmeninį prisijungimą naršyklėje.
- Internete jungtis kompiuteriu, kuriame įdiegta patikima ir legali antivirusinė programa, o dar geriau ir ugniasienė. Šios priemonės saugo nuo į kompiuterį iš el. pašto ir interneto patenkančių virusų. Nenaudoti nemokamų ar piratinių programų kopijų.
- Sukurti kelis el. pašto adresus: pagrindinį, skirtą asmeniniams laiškams, kurį žinotų tik artimiausi žmonės ir dar vieną el. pašto adresą, kurį galima naudoti registracijai įvairiose svetainėse (pokalbių svetainėse, forumuose, socialiniuose tinkluose).

REKOMENDACIJOS MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIAMS (2):

- Programas siųsti tik iš oficialių gamintojų interneto svetainių. Nesiųsti jų iš abejotinų svetainių ir mėgėjiškų failų mainų serverių, siekiant sumažinti riziką parsisiųsti virusų.
- Jei dirbate kompiuteriu, prie kurio gali jungtis ir kiti asmenys, nesaugoti savo slaptažodžių naršyklėje.
- Neatidaryti el. paštu gautų laiškų, jei rašo nepažįstami asmenys ir jokiu būdu neatidaryti neaiškių pridėtų failų.
- Įsitikinti, kad interneto svetainės adresas, kurioje norite užsiregistruoti ar prisijungti – tikras.

mokiniams, mokytojams, klasės vadovams, darbuotojams, tėvams, dirbantiems internete, individualiai ar kartu su kitais mokyklos nariais.

REKOMENDACIJOS MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIAMS (3):

mokiniams, mokytojams, klasės vadovams, darbuotojams, tėvams, dirbantiems internete, individualiai ar kartu su kitais mokyklos nariais.

- Būti atsargiam naudojantis elektroninėmis paslaugomis, kurioms reikia nurodyti jūsų banko duomenis. Prieš atliekant finansines operacijas internete, įsitikinti, kad interneto svetainė, kuria naudositės, – saugi ir patikima. Saugios svetainės, kuriose atliekamos finansinės operacijos, žymimos raidėmis – „https“. Papildomai praverstų patikrinti ir svetainės saugumo (SSL) sertifikatą (naršyklės apačioje spustelėti spynelės mygtuką), išsiaiškinti, kam išduotas sertifikatas, kas išdavė, ar sertifikatas galioja.
- Nesidalinti savo interneto paskyrų prisijungimo duomenimis (vardu, slaptažodžiu), jei gavote el. laišką, kuriame prašoma juos nurodyti.
- Nespausti abejotinos informacijos reklaminių skydelių mygtuko (žadančių geresnį gyvenimą, reklamą ir pan.).

REKOMENDACIJOS MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIAMS (4):

- Nespausti internete iškylančiųjų langų mygtuko, kuriuose skelbiama, kad jūsų paskyra užblokuota. Jeigu jūsų socialinio tinklo paskyra iš tikrųjų bus užblokuojama, apie tai sužinosite gavę socialinio tinklo administracijos el. laišką.
- Daryti kopijas, periodiškai išsaugoti svarbius savo failus ne tik kompiuteryje, bet ir išoriniame informacijos kaupiklyje.
- Nepateikti asmeninių duomenų, gyvenamosios vietos, įvairių slaptažodžių, kai bendraujate socialiniuose tinkluose, edukacinėse platformose su nepažįstamais asmenimis, artimajam ar draugui.

mokiniams, mokytojams, klasės vadovams, darbuotojams, tėvams, dirbantiems internete, individualiai ar kartu su kitais mokyklos nariais.

REKOMENDACIJOS MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIAMS (5):

mokiniams, mokytojams, klasės vadovams, darbuotojams, tėvams, dirbantiems internete, individualiai ar kartu su kitais mokyklos nariais.

Būti atsargiam skelbiant informaciją socialiniuose tinkluose (pvz., nenurodyti savo namų adreso, kad vykstate atostogauti ir pan.).
Elgtis kultūringai, apgalvoti žodžius, reiškiant savo nuomonę internete.
Vengti autorinių teisių pažeidimo ir plagijavimo.
Naudotis interneto ištekliais, nekenkiant savo psichinei sveikatai.
Naudoti kontrolės priemones ir jas taikyti.
Laikytis duomenų apsaugos reikalavimų pagal duomenų apsaugos aprašo nuostatas.
Jei internete susdūrėte su vaikų seksualiniu išnaudojimu, smurtu ar patyčiomis, pornografija, narkotinių medžiagų platinimu, būtinai praneškite šia saityno prieiga: *www.draugiškasinternetas.lt*.

SAUGESNIO INTERNETO NAUDOJIMUI IR ŽINIŲ PASITIKRINIMUI – TESTAI IR KITOS PRIEMONĖS

Žinių įsivertinimo testai.

Kompiuterio funkcijų išmanymas ir saugesnis naudojimasis internetu.

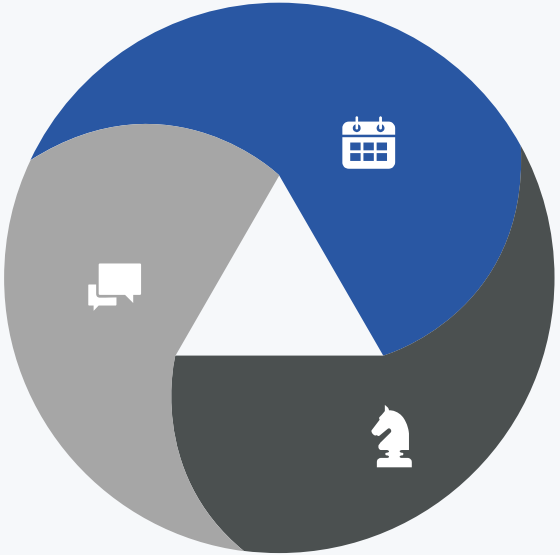

Testas.

„Ar esi saugus internete?“

ŠEIMOS SUSITARIMAS

Puikus būdas pradėti taikų šeimos pokalbį apie tai, kaip internetu naudotis saugiai ir atsakingai bei kur brėžti aiškiai ribas.

SAUGAUS BENDRAVIMO IR BENDRADARBIAVIMO INTERNETE REKOMENDACIJOS MOKINIAMS IR TĖVAMS

Nomeda Vykertienė